

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže a soudců Mgr. Věry Jachurové a Mgr. Bc. Jan Schneeweise v právní věci

žalobkyně: **X. Y.**

zastoupená Organizací pro pomoc uprchlíkům
se sídlem Praha 9, Kovářská 4

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
se sídlem Praha 7, Nad Štolou 936/3

**o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem spočívajícím v nezahájení řízení ve věci
mezinárodní ochrany na základě písemné žádosti žalobkyně podané dne 26. 7. 2023**

takto:

- I. Zásah žalovaného spočívající v tom, že žalovaný nezahájil řízení ve věci mezinárodní ochrany na základě písemné žádosti žalobkyně podané dne 26. 7. 2023 datovou schránkou žalovanému, je nezákonný.
- II. Žalovanému se ukládá povinnost považovat řízení o udělení mezinárodní ochrany žalobkyni za zahájené dne 26. 7. 2023 a jednat se žalobkyní od tohoto dne jako se žadatelkou o mezinárodní ochranu.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobou podanou u Městského soudu v Praze se žalobkyně domáhala ochrany před nezákonným zásahem žalovaného. Uvedla, že dne 19. 7. 2023 se v doprovodu dobrovolnice

iniciativy Hlavák obrátila na Organizaci pro pomoc uprchlíkům (dále též „OPU“). Tuto organizace informovala, že má X. OPU předložila rozhodnutí o správním vyhoštění č.j. KRPA-29646-30/ČJ-2022-000022-SV ze dne 15. 5. 2023, rozhodnutí o stanovení nové lhůty k vycestování č.j. KRPA-244676-12/ČJ-2023-000022 ze dne 18. 7. 2023 a několik lékařských zpráv z Y.

2. OPU poskytla žalobkyni krizovou intervenci a zajistila pro ni nouzové ubytování. Žalobkyně byla převezena do nouzového ubytování, odkud měla v následujících dnech jet do Příjímacího střediska Zastávka a podat zde svou žádost o mezinárodní ochranu. K této cestě nedošlo, neboť žalobkyně byla dne 21. 7. 2023 převezena do B, kde byla hospitalizována do 11. 8. 2023 z důvodu X. S ohledem na nejasnou délku hospitalizace nabídla OPU žalobkyni možnost podat žádost o mezinárodní ochranu datovou schránkou prostřednictvím OPU Ministerstvu vnitra. Žalobkyně s tímto postupem souhlasila a dne 26. 7. 2023 podala v zastoupení OPU prostřednictvím datové schránky žádost o udělení mezinárodní ochrany (dále též „žádost ze dne 26. 7. 2023“).
3. Dne 31. 7. 2023 obdržela OPU přípis žalovaného označený jako „Neplatnost podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany během hospitalizace“. Žalovaný tímto přípisem sdělil, že žádost ze dne 26. 7. 2023 nelze považovat za platnou žádost o udělení mezinárodní ochrany dle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“). Uvedl, že po novele zákona o azylu účinné ode dne 1. 7. 2023 nemohou cizinci během své hospitalizace příslušnou žádost podat písemně. Se žalobkyní proto nebude zahájeno správní řízení ve věci mezinárodní ochrany, rovněž jí nebude hrazeno zdravotní pojištění.
4. Žalobkyně byla dne 11. 8. 2023 propuštěna z B. Dne 13. 8. 2023 se dostavila do Příjímacího střediska Zastávka, kde znovu podala žádost o udělení mezinárodní ochrany. Správní orgán s ní řízení ve věci mezinárodní ochrany zahájil k tomuto datu. Žalobkyně se domnívá, že uvedený postup žalovaného, který nezahájil řízení již dne 26. 7. 2023, ale až 13. 8. 2023, představuje nezákonný zásah ve smyslu § 82 s.ř.s.
5. Žalobkyně poukázala na to, že zákon o azylu v minulosti neupravoval konkrétní postup pro podání žádostí, které byly obvykle podávány poštou či datovou schránkou. Praxe ale byla taková, že řízení bylo zahájeno ke dni, kdy správní orgán tuto písemnou žádost obdržel. V souladu s § 3c zákona o azylu pak byl daný žadatel povinen dostavit se do 24 hodin po propuštění z hospitalizace do příjímacího střediska, kde s ním byly provedeny úvodní úkony v řízení, tedy poskytnutí údajů k žádosti dle § 10 zákona o azylu a úvodní pohovor dle § 23 téhož zákona. Žalobkyně se domnívá, že její žádost je třeba považovat za podanou, a to jednak s ohledem na právo EU v oblasti Společného evropského azylového systému, jednak s ohledem na stávající části zákona o azylu, judikaturu Nejvyššího správního soudu a mezinárodněprávní závazky ČR týkající se mimo jiné práv osob s postižením.
6. Žalobkyně učinila žádost o mezinárodní ochranu ve smyslu čl. 2 písm. b) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) ze dne 26. 6. 2013 (dále jen „procedurální směrnice“). Zdůraznila, že podle čl. 6 procedurální směrnice se žádost o mezinárodní ochranu považuje za podanou, jakmile ji příslušné orgány dotyčného členského státu obdrží od žadatele, a to bez ohledu na právo členského státu požadovat, aby

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

se žádosti o mezinárodní ochranu podávaly osobně nebo na určitém místě. K povinnosti členských států zajistit účinný přístup k možnosti požádat o mezinárodní ochranu žalobkyně též odkázala na čl. 7 odst. 1 a recitál 25 a 27 procedurální směrnice. Poukázala rovněž na rozhodnutí SDEU C-808/18 ze dne 20. 12. 2020. Uvedla, že procedurální směrnice rozlišuje mezi pojmy „učinit žádost“ a „podat žádost“. Členské státy přitom musí zajistit, aby možnost žádost „učinit“ měli obecně všichni státní příslušníci třetích zemí. Členské státy mohou požadovat, aby byla žádost „podána“ na určitém místě. Ve vztahu k úkonu „učinění“ žádosti procedurální směrnice žádné takové oprávnění nestanoví. Projev vůle požívat mezinárodní ochrany, tedy „učinění“ žádosti, navíc nesmí podléhat žádným správním formalitám. Žádost je považována za „učiněnou“ od momentu, kdy cizinec takovou vůli projeví. Na cizince je pak třeba nahlížet jako na žadatele o mezinárodní ochranu od momentu, kdy žádost „učinil“ a nikoliv až od momentu, kdy ji oficiálně „podal“. Žádost se v každém případě považuje definitivně za „podanou“, jakmile ji správní orgán od cizince obdrží.

7. Žalobkyně nepochybně dne 26. 7. 2023 žádost ve smyslu procedurální směrnice „učinila“, jestliže se na správní orgán obrátila dopisem nadepsaným „Žádost o udělení mezinárodní ochrany“. Žalobkyně tedy učinila jednoznačný projev vůle požívat mezinárodní ochrany a od tohoto momentu bylo třeba na ni nahlížet jako na žadatelku o udělení mezinárodní ochrany. Ačkoli domácí úprava požaduje, aby se žalobkyně dostavila pro „podání“ žádosti ve smyslu procedurální směrnice do přijímacího střediska, je bez ohledu na tento požadavek třeba s ohledem na čl. 6 odst. 4 procedurální směrnice na její žádost nahlížet jako na „podanou“, jakmile ji příslušný orgán od žalobkyně obdržel. Žalobkyně shrnula, že postup správního orgánu, který odmítl zaregistrovat její jednoznačný projev vůle požívat mezinárodní ochrany jako žádost o udělení mezinárodní ochrany, nepovažoval tím její žádost za podanou a nezahájil řízení ve věci, představuje nezákonný zásah.
8. Žalobkyni je třeba považovat za žadatelku o mezinárodní ochranu od okamžiku učinění žádosti i v souladu s judikaturou NSS. K tomu žalobkyně odkázala na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2022 č.j. 5 Azs 50/2021-26.
9. Žalobkyně dále podotkla, že stávající úprava zákona o azylu i dřívější praxe značí, že je možné podat žádost o mezinárodní ochranu způsobem, který nemá přímou oporu v zákoně. Stávající úprava zákona o azylu nadále stanoví v ustanovení § 3c povinnost žadatele o udělení mezinárodní ochrany dostavit se do 24 hodin po ukončení hospitalizace do přijímacího střediska. Taková povinnost však nemůže existovat, pokud není možné řízení přímo z nemocnice zahájit. Tedy i stávající úprava zákona o azylu naznačuje, že podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany přímo z nemocnice je nadále možné, ačkoli tato možnost není blíže nebo výslovně upravena. Žalobkyně též poukázala na skutečnost, že v minulosti byly žádosti o mezinárodní ochranu činěné dopisem adresovaným Ministerstvu vnitra přímo z nemocnice akceptovány. K tomu odkázala na ustanovení § 3a zákona o azylu ve znění platném do 30. 6. 2023. Zákon tedy pouze stanovil, kterému správnímu orgánu je cizinec oprávněn žádost podat, v případě žádostí adresovaných cizinecké policii pak vymezoval konkrétní místo podání takové žádosti. Neupravoval však konkrétní způsob podání žádosti.
10. Jiný než výše předestřený výklad by znamenal nepřipustnou diskriminaci v přístupu k azylovému řízení. Žalobkyně se neztotožnila s argumentací uvedenou v důvodové zprávě

k zákonu o azylu, neboť takový výklad by znamenal, že osoby dlouhodobě hospitalizované nebo osoby s nejasnou prognózou, které nemají možnost dostavit se do přijímacího střediska, které je v obci Zastávka u Brna, v praxi nemají jakoukoliv možnost, jak řízení o mezinárodní ochraně zahájit. Jedná se přitom o jedinou skupinu, které je tato možnost upřena, a to čistě na základě nepříznivého zdravotního stavu. Pro osoby v horším zdravotním stavu může být cesta do přijímacího střediska fakticky vyloučená. Možnost podat žádost po propuštění z hospitalizace je nedostatečná pro zajištění efektivního přístupu k azylovému řízení pro tyto zvlášť zranitelné skupiny.

11. Na žalobkyni by mělo být hleděno jako na osobu se zdravotním postižením ve smyslu Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“).
12. Žalobkyně podotkla, že ona sama se o mezinárodní ochranu chystala požádat dle dohody s OPU již před svou hospitalizací, což je zřejmé z toho, že plná moc udělená OPU pro zastupování v řízení je z 19. 7. 2023. Stejně tak je to zřejmé z toho, že žalobkyně se v podstatě ihned po ukončení hospitalizace do přijímacího střediska dostavila. Nelze tedy tvrdit, že podala žádost toliko účelově, aby se snad vyhnula úhradě nákladů spojených s hospitalizací. Naopak žalobkyně již plánovala cestu do přijímacího střediska, kterou by s největší pravděpodobností učinila, pokud by nebyla hospitalizována. Od dokončení této cesty ji zdržel právě její zdravotní stav. Žalobkyně se tedy domnívá, že postupem správního orgánu je jí odepřena přiměřená úprava, která jí dle Úmluvy jako osobě s postižením náleží.
13. Argument správního orgánu, že cizinci nemůže po dobu jeho hospitalizace vzniknout újma v podobě „refoulement“, není podle žalobkyně přesvědčivý. Lze si představit situaci, kdy po propuštění z nemocnice cizinec kontaktuje cizineckou policii, načež je transferován například do zařízení pro zajištění cizinců, či v případě předchozího pravomocného rozhodnutí o správním vyhoštění přímo do prostoru mezinárodního letiště, kde jsou s ním realizovány úkony směřující k zajištění. Tedy i zde může refoulement v návaznosti na bezprostřední propuštění z hospitalizace hrozit.
14. Žadatelům o mezinárodní ochranu také náleží řada práv týkajících se materiálních podmínek přijetí dle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. 6. 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepřacované znění) ze dne 29. 6. 2013 (dále jen „přijímací směrnice“). Přístup k právům, která dle přijímací směrnice náleží žadatelům o mezinárodní ochranu, má žalobkyni náležet od okamžiku podání žádosti. Nejedná se přitom pouze o ochranu před refoulement, ale i o další záruky a práva, která žadatelům o mezinárodní ochranu náleží a kterých se bez účinného přístupu k řízení fakticky nemohou domoci, a to včetně práva na přístup ke zdravotní péči. Žalobkyně byla postupem žalovaného o tato práva ochuzena, čímž jí vznikl dluh na veřejném zdravotním pojištění ve výši asi 120 000 Kč.
15. Přípis „*Neplatnost podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany během hospitalizace*“, který žalobkyně obdržela od správního orgánu, nelze považovat za rozhodnutí po materiální stránce. Žalobkyně se tak proti tomuto přípisu nemůže bránit žalobou dle ustanovení § 65 a násl. s.ř.s. Rovněž žaloba na ochranu proti nečinnosti správního orgánu ve smyslu § 79 a

násl. s.ř.s. nepředstavuje v případě žalobkyně skutečně účinný opravný prostředek. Žalobkyně tedy nemá k dispozici jiné opravné prostředky, kterými by se mohla účinně domáhat nápravy.

16. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že obsah žalobních námitek nedokládá, že by z jeho strany došlo k jakémukoli nezákonnému zásahu. Jeho postup byl zcela v souladu s platnou právní úpravou, která s účinností od 1. 7. 2023 již neumožňuje podat žádost o mezinárodní ochranu v průběhu hospitalizace cizince u poskytovatele lůžkové péče. Žalobkyně žádost v přijímacím středisku podala osobně krátce po propuštění dne 13. 8. 2023, vstup do řízení po ukončení hospitalizace jí upřen nebyl. V něm má možnost v plném rozsahu prezentovat důvody, pro něž o mezinárodní ochranu žádá.
17. Žalovaný odmítl výklad předestřený v žalobě, z něhož vyplývá, že právní úprava obsažená aktuálně v zákoně o azylu je v rozporu s unijním právem. Žalobkyni bylo umožněno podat žádost co nejdříve v souladu s čl. 6 odst. 2 procedurální směrnice. Členské státy nadto mohou ve smyslu čl. 6 odst. 3 procedurální směrnice požadovat, aby se žádosti o mezinárodní ochranu podávaly osobně nebo na určitém místě. K tomu přistoupil i český zákonodárce v aktuálně platném ustanovení § 3a zákona o azylu. Právě proto, že žádost o mezinárodní ochranu nesmí být formalizovaná, je třeba stanovit způsob jejího podání a osobu žadatele mj. ztotožnit. Tato nutnost je v předkládaném případě zjevná už vzhledem k rozdílným údajům o jménu a příjmení žalobkyně uvedeným v podání ze dne 26. 7. 2023 oproti jménu a příjmení v propouštěcí zprávě z Y, kterou k podání žalobkyně předložila. Žalobkyni nebylo upřeno právo podat po propuštění z hospitalizace žádost o mezinárodní ochranu, podmínky nastavené v § 3a zákona o azylu nebrání realizaci práva učinit svým jménem žádost o mezinárodní ochranu ve smyslu čl. 7 odst. 1 procedurální směrnice. Svou podstatou jde o učinění žádosti. Není tedy ani důvod dovolávat se vertikálního přímého účinku unijního práva pro jeho nedostatečnou implementaci či výkladových korektivů zařazených v úvodu procedurální směrnice.
18. Argumentace založená na tom, že žádosti o mezinárodní ochranu je vše, co (a contrario) žádosti dle zákona o azylu výslovně není, zcela pomíjí dikci § 3a zákona o azylu. Písemnost ze dne 26. 7. 2023 sice žalobkyně jako žádost o mezinárodní ochranu označila, vzhledem k nesplnění předpokladu osobního podání v přijímacím středisku ji ale jako platnou žádost správní orgán akceptovat nemohl. Je třeba též zohlednit, že odvozuje-li žalobkyně důvody k podání žádosti o mezinárodní ochranu od svých zdravotních potíží, je zjevné, že jí nic nebránilo platnou žádost podat ještě v době předcházející její poslední hospitalizaci. Z textu podání ze dne 26. 7. 2023 vyplývá, že problémy s X měla žalobkyně minimálně už od září 2022. Žalobkyně nebyla hospitalizována nepřetržitě po celou dobu od okamžiku, kdy začala mít problémy s X. Přestože se zpětně domáhá platnosti žádosti podané během její poslední hospitalizace, byla schopna po jejím propuštění do azylového řízení platně vstoupit.
19. Žalovaný dodal, že ač se žalobkyně dovolává zákazu diskriminace osob se zdravotním postižením s odkazem na Úmluvu, doložila se svým podáním ze dne 26. 7. 2023 dokumentaci týkající se její dřívější hospitalizace. Z té vyplývá, že pokud se její diagnóza potvrdí, je jí doporučována ambulantní léčba. Lze tak dovodit, že nejde o osobu dlouhodobě upoutanou na lůžko, která vyžaduje dlouhodobou hospitalizaci. Z hlediska této perspektivy žalovaný neměl důvod nepostupovat v souladu s vnitrostátní právní úpravou.

20. Podle žalovaného je třeba ustanovení § 3c zákona o azylu vykládat jako povinnost vrátit se do přijímacího střediska po ukončení hospitalizace k dokončení relevantních úkonů podle § 46 zákona o azylu, nikoli tak, že lze o mezinárodní ochranu žádat z nemocnice v průběhu hospitalizace. Žalovaný v této souvislosti odkázal na důvodovou zprávu k zákonu č. 173/2023 Sb., z níž lze zjistit, že k legislativní změně bylo přistoupeno právě s ohledem na frekventované podávání žádostí o mezinárodní ochranu z nemocnic, motivované primárně snahou dosáhnout zajištění úhrady zdravotní péče, a to v situaci, kdy cizinec není v době hospitalizace vystaven riziku v podobě „refoulement“.
21. Zdůraznil, že azylové řízení není prostředkem k řešení sociálně-ekonomických problémů cizinců dlouhodobě žijících v České republice. Řada z nich léta pobývá na území České republiky, aniž by o mezinárodní ochranu požádala a do azylové procedury se rozhodne vstoupit právě až v souvislosti s výhledem na povinnost hradit nákladnou zdravotní péči čerpanou na zdejším území.
22. V podání ze dne 1. 11. 2023 označeném jako doplnění žaloby žalobkyně uvedla, že se obrátila na Veřejného ochránce práv (dále jen „VOP“). Ten s ohledem na probíhající soudní řízení sice její podnět odložil podle § 12 odst. 2 písm. d) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, poskytl ale žalobkyni obecné vyjádření k tomu, zda správní orgán může pominout žádost o mezinárodní ochranu učiněnou z nemocnice během hospitalizace žádající osoby (dále jen „stanovisko VOP“). Stanovisko VOP podporuje právní názor žalobkyně vyjádřený v žalobě.
23. Při rozhodování soud vycházel zejména z následující pro věc rozhodné právní úpravy:
24. Podle § 3a odst. 1 písm. b) zákona o azylu *cizinec je oprávněn podat žádost o udělení mezinárodní ochrany ministerstvu, vykonává-li zabezpečovací detenci, ochranné léčení, vazbu nebo trest odnětí svobody nebo je-li umístěn ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy anebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.*
25. Podle § 3a odst. 1 písm. b) zákona o azylu ve znění účinném do 30. 6. 2023 *cizinec je oprávněn podat žádost o udělení mezinárodní ochrany ministerstvu, je-li hospitalizován u poskytovatele lůžkové péče, vykonává-li zabezpečovací detenci, ochranné léčení, vazbu nebo trest odnětí svobody nebo je-li umístěn ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy anebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.*
26. Podle § 3 odst. 6 zákona o azylu *je-li žádost o udělení mezinárodní ochrany podána ministerstvu, ministerstvo provede registraci této žádosti do 3 pracovních dnů od jejího podání; je-li žádost o udělení mezinárodní ochrany podána policii, ministerstvo provede registraci do 6 pracovních dnů ode dne podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Registraci žádosti o udělení mezinárodní ochrany se rozumí vložení žádosti o udělení mezinárodní ochrany do evidence podle 71 odst. 1 písm. a).*
27. Podle čl. 6 odst. 1 procedurální směrnice *učiní-li určitá osoba žádost o mezinárodní ochranu u orgánu, který je podle vnitrostátního práva příslušný k registraci této žádosti, provede se tato registrace do třech pracovních dnů od učinění žádosti.*

Pokud je žádost o mezinárodní ochranu učiněna u jiných orgánů, u nichž je pravděpodobnost, že budou žádosti o mezinárodní ochranu dostávat, ale nejsou podle vnitrostátního práva příslušné k jejich registraci, členské státy zajistí, aby byla registrace provedena do šesti pracovních dnů od učinění žádosti.

Členské státy zajistí, aby těmto jiným orgánům, u nichž je pravděpodobné, že budou žádosti o mezinárodní ochranu dostávat, jako jsou policejní orgány, pohraniční stráž, imigrační orgány a pracovníci detenčních zařízení, byly poskytnuty příslušné informace a aby jejich pracovníkům byla poskytnuta úroveň školení nezbytná pro plnění jejich úkolů a povinností a pokyny pro poskytování informací žadatelům ohledně místa a způsobu podávání žádostí o mezinárodní ochranu.

28. Podle čl. 6 odst. 2 procedurální směrnice členské státy zajistí, aby osoba, která učinila žádost o mezinárodní ochranu, měla příležitost podat žádost co nejdříve. Pokud žadatel této příležitosti nevyužije, může členský stát odpovídajícím způsobem použít článek 28 této směrnice.
29. Podle čl. 6 odst. 3 procedurální směrnice aniž je dotčen odstavec 2, mohou členské státy požadovat, aby se žádosti o mezinárodní ochranu podávaly osobně nebo určitém místě.
30. Podle čl. 6 odst. 4 procedurální směrnice bez ohledu na odstavec 3 se považuje žádost o mezinárodní ochranu za podanou, jakmile ji příslušné orgány dotyčného členského státu obdrží od žadatele nebo, pokud tak stanoví vnitrostátní právo, jakmile o ní obdrží úřední zápis.
31. Podle čl. 2 písm. c) procedurální směrnice pro účely této směrnice se rozumí „žadatelem“ státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, která učinila žádost o mezinárodní ochranu, o níž dosud nebylo pravomocně rozhodnuto.
32. Po provedeném řízení soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
33. Soud předesílá, že se ztotožnil se závěry, které při řešení obdobné otázky zaujal Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 27. 3. 2024 č.j. 5 A 72/2023-86.
34. Nejprve se soud zabýval tím, zda žalobkyně zvolila pro svou ochranu správný žalobní typ. V tomto ohledu je nasnadě zejména otázka, zda se žalovaný dopouští či nedopouští nečinnosti, pokud řízení o žádosti žalobkyně o mezinárodní ochranu nezačal k datu 26. 7. 2023, nýbrž tak učinil až k datu 13. 8. 2023, kdy žalobkyně podala žádost o mezinárodní ochranu znovu v příjímácm středisku, kam se po ukončení své hospitalizace dostavila.
35. Soud má za to, že je nutno reflektovat specifikum dané věci, neboť pro žalobkyni je klíčové zodpovědět otázku týkající se okamžiku, kdy bylo řízení o její žádosti zahájeno. Smyslem nečinnostní žaloby je přimět nečinný správní orgán k vydání rozhodnutí ve věci, pakliže tento orgán veřejné moci bezdůvodně v zákonem stanovené lhůtě o podané žádosti nerozhodne. Zde je třeba připomenout, že správní orgán je ve smyslu § 27 odst. 1 písm. a) zákona o azylu povinen rozhodnout do 6 měsíců ode dne, kdy byly poskytnuty údaje k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Podle § 10 odst. 1 zákona o azylu žadatel poskytuje údaje k podané žádosti na písemnou výzvu správního orgánu, který tak učiní bez zbytečného odkladu po podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Z uvedeného plyne,

že běh lhůty pro vydání rozhodnutí o žádosti o udělení mezinárodní ochrany se odvíjí až od okamžiku, kdy jsou správnímu orgánu poskytnuty údaje k žádosti, nikoli již od okamžiku, kdy je žádost podána, resp. učiněna (k tomu viz dále). V poměrech nyní projednávané věci nelze přehlížet, že žalobkyně se ocitla v situaci, kdy s ní není ve vztahu k odeslané žádosti ze dne 26. 7. 2023 jednáno jako s žadatelkou. Žalobkyně je tedy primárně vystavena právní nejistotě o tom, zda je postup žalovaného, který její žádost ze dne 26. 7. 2023 označil za neplatně podanou, v souladu se zákonem. Jinými slovy řečeno, pro žalobkyni, která se stala žadatelkou o udělení mezinárodní ochrany na základě následně podané žádosti, se podstatnou stala otázka, kdy bylo řízení o její žádosti zahájeno, nikoli to, zda je žalovaný nečinný ohledně její žádosti ze dne 26. 7. 2023.

36. V této souvislosti není bez významu, že žaloba na ochranu proti nečinnosti neindikuje povinnost správního soudu závazně, tj. ve výroku soudního rozhodnutí (vyhovujícího rozsudku) stanovit okamžik, kdy bylo předmětné řízení, v němž soud shledal nečinnost správního orgánu, zahájeno. Byť je tento okamžik důležitý pro závěr, zda je správní orgán nečinný, netvoří údaj o této skutečnosti obligatorní součást výrokové, a tedy závazné části soudního rozhodnutí. Pro žadatele je ovšem okamžik, kdy je s ním zahájeno řízení o udělení mezinárodní ochrany, východiskem pro nabytí řady důležitých hmotněprávních práv, například práva zůstat na území členského státu (čl. 9 procedurální směrnice); práva být informován v jazyce, jemuž žadatel rozumí [čl. 12 odst. 1 písm. a) procedurální směrnice]; práva na přístup k tlumočníku [čl. 12 odst. 1 písm. b) procedurální směrnice]; žadatelé mají rovněž k dispozici materiální podmínky přijetí [čl. 17 a čl. 2 písm. g) přijímací směrnice], přístup ke zdravotní péči (čl. 19 přijímací směrnice). Žadatelé o mezinárodní ochranu mají sice právo k těmto zde příkladmo vyjmenovaným službám a materiálnímu zajištění již pouze učiněním žádosti o mezinárodní ochranu, je to až následnou registrací (jež musí být učiněna do 3, resp. 6 nebo 10 pracovních dní – čl. 6 odst. 1 a 5 procedurální směrnice), kdy žadatel fakticky může účinně požívat tyto služby a materiální zajištění (srov. bod 27. odůvodnění procedurální směrnice a shodně i bod [83] rozsudku Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ze dne 25. 6. 2020, věc C-36/20 PPU, *Ministerio Fiscal v VL*). Registrací se přitom dle § 3 odst. 6 zákona o azylu rozumí vložení žádosti o udělení mezinárodní ochrany do evidence, kterou vede žalovaný dle § 71 odst. 1 písm. a) zákona o azylu. Až tímto okamžikem je pro orgány veřejné správy cizinec znám jako žadatel o mezinárodní ochranu. Dokud nebude učiněna registrace a jeho žádost není vložena do evidence žadatelů o mezinárodní ochranu, nemá žadatel o mezinárodní ochranu jak čerpat svá práva. S tím souvisí rovněž skutečnost, že průkaz o udělení mezinárodní ochrany obdrží žadatel až po 3 dnech po poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu (§ 57 odst. 1 zákona o azylu).
37. Proces žádosti o mezinárodní ochranu přitom probíhá ve třech fázích, kdy v první fázi žadatel vyjeví úmysl požádat o mezinárodní ochranu, tedy žádost učiní, ve druhé fázi dochází k registraci žádosti, přičemž poslední fáze je vyhrazena pro formalizované završení podání žádosti tím, že žadatel na výzvu správního orgánu poskytne údaje k žádosti. Jak již bylo uvedeno, lhůta pro vydání rozhodnutí žalovanému běží teprve od okamžiku, kdy mu byly žadatelem poskytnuty údaje k podané žádosti.
38. Bylo by však iluzorní se domnívat, že žalovaný, který označil žádost žalobkyně ze dne 26. 7. 2023 za neplatně podanou, by činil kroky směřující k registraci žádosti a zejména k formálnímu podání žádosti, tj. ke třetí fázi, jež v procesu podání žádosti představuje

okamžik, který správnímu orgánu určuje počátek běhu lhůty pro vydání rozhodnutí o žádosti. Jiným slovy, žalobkyně by zjevně nemohla být úspěšná s podáním žaloby na ochranu proti nečinnosti, neboť žalovaný dal svým postojem jednoznačně najevo, že řízení nepovažuje za zahájené, přičemž reálně by ho nebylo možné přimět, aby přistoupil k závěrečné fázi procesu podání žádosti. Žalobkyně se tak nachází v patové situaci, neboť, byť tvrdí, že řízení o žádosti mělo být zahájeno k datu 26. 7. 2023 a od uvedeného okamžiku k ní má žalovaný přistupovat jako k žadateli o mezinárodní ochranu, nemá fakticky možnost uplatňovat práva účastníka řízení o (této) žádosti.

39. Lze shrnout, že okamžik, ke kterému má být řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany zahájeno, má pro žadatele zásadní význam, neboť k tomuto momentu se váže řada elementárních práv a záruk, jež žadateli umožní lidsky důstojné setrvání na území do konečného rozhodnutí o žádosti. Přestože žalovaný zahájil se žalobkyní řízení o následně podané žádosti, jeví se, a to zejména z hlediska včasného přístupu k materiální podpoře cizince žádajícího o mezinárodní ochranu, dopad postupu žalovaného (ohledně žádosti ze dne 26. 7. 2023) do právní sféry žalobkyně dostatečně intenzivním (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2011 č.j. 7 Aps 6/2011-132). Soud je proto toho názoru, že jediným možným prostředkem ochrany práv žalobkyně je žaloba na ochranu před nezákonným zásahem.
40. Ochranu před nezákonným zásahem může správní soud poskytnout, jsou-li kumulativně splněny následující podmínky: žalobce byl přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ v širším smyslu) správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka). Není-li byt' jen jediná z uvedených podmínek splněna, nelze žalobci ochranu podle § 82 a násl. s.ř.s. poskytnout (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2008 č.j. 2 Aps 1/2005-65).
41. I v nyní projednávané věci, stejně jako ve věci řešené 5. senátem Městského soudu v Praze, je nutno posoudit, zda je aplikovaná právní úprava zákona o azylu v souladu s procedurální směrnicí.
42. Z čl. 6 odst. 1 procedurální směrnice plyne, že cizinec může učinit žádost, tedy projevit vůli požádat o mezinárodní ochranu, u jakéhokoli orgánu, u kterého je pravděpodobné, že může žádosti dostávat, i u orgánu, o kterém vnitrostátní právo stanoví, že je příslušný k registraci. Tyto orgány danou žádost musí přijmout. Učiněním žádosti se tak cizinec stává žadatelem o mezinárodní ochranu a nabývá všech práv, které žadateli o mezinárodní ochranu náleží. Žalovaný je podle § 3 odst. 6 zákona o azylu orgánem, který provádí registraci žádostí, a je tedy správním orgánem, u kterého procedurální směrnice primárně předpokládá, že cizinec učiní žádost. Ačkoli zákon o azylu nepoužívá termín „učinění žádosti“, je nutno vycházet z toho, že termín „podání žádosti“, s nímž pracuje ustanovení § 3 odst. 6 zákona o azylu, odpovídá obsahu pojmu „učinění žádosti“ ve smyslu procedurální směrnice, jelikož se jedná o úkon, jenž předchází registraci žádosti. SDEU ve shora uvedeném rozsudku ve věci C-36/20 PPU uzavřel, že: „(...) že získání postavení žadatele o mezinárodní ochranu nelze podmínit registrací ani podáním žádosti a skutečnost, že státní příslušník třetí země projevil vůli požádat o mezinárodní ochranu před „jiným orgánem“ ve

smyslu čl. 6 odst. 1 druhého pododstavce směrnice 2013/32, jako je vyšetřující soudce, postačuje k tomu, aby mu bylo přiznáno postavení žadatele o mezinárodní ochranu, a tudíž k tomu, aby začala běžet lhůta šesti pracovních dnů, ve které musí dotýčný členský stát uvedenou žádost zaregistrovat. (...) toto extenzivní pojetí ostatně potvrzuje čl. 6 odst. 1 třetí pododstavec této směrnice, který ukládá všem orgánům, u nichž je pouze „pravděpodobné“, že budou žádosti o mezinárodní ochranu dostávat, aby tyto žádosti, jsou-li učiněny, skutečně přijímaly.“ Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 8. 2. 2021 č.j. 5 Azs 419/2019-49 v souvislosti s novelou zákona o azylu č. 314/2015 Sb., účinnou od 18. 12. 2015, uvedl, že: „žádosti o udělení mezinárodní ochrany se rozumí již prvotní projev vůle cizince, z něhož je zřejmé, že v České republice hledá ochranu před pronásledováním nebo před hrožící vážnou újmu (§ 3 odst. 1 zákona o azylu). Platná právní úprava tedy po novele zákona o azylu č. 314/2015 Sb., nadále nerozlišuje mezi „prohlášením o úmyslu požádat o mezinárodní ochranu“ a samotnou žádostí o udělení mezinárodní ochrany, s níž bylo původně teprve spojeno zahájení řízení o mezinárodní ochraně (§ 10 odst. 1 zákona o azylu ve znění účinném do 17. 12. 2015).“ Z důvodové zprávy k uvedené novele zákona o azylu, z níž Nejvyšší správní soud rovněž citoval, vyplývá, že: „samotný úmysl podat žádost o udělení mezinárodní ochrany je fakticky žádostí o udělení mezinárodní ochrany se všemi právy a povinnostmi, které z takového projevu vyplývají, jak pro samotného žadatele, tak i správní orgány. Rovněž se tato změna jeví jako zjednodušující pro adresáty právní normy, protože rozlišování mezi prohlášením o úmyslu podat žádost o udělení mezinárodní ochrany a vlastním podáním žádosti bylo zbytečně složité a matoucí; na tuto změnu navazují další změny a nové instituty ze směrnice jako je např. registrace žádosti atd. Nyní je cizinec už od samého prvního projevu, z něhož je zřejmé, že žádá v České republice o udělení mezinárodní ochrany (odstavec 1), považován plně za žadatele o udělení mezinárodní ochrany a správní řízení je zahájeno.“ Lze tak konstatovat, že zákon o azylu se sice ve svém ustanovení § 3 odst. 6 striktně nedrží terminologie, kterou zavedla procedurální směrnice, nedostává se s ní však do kolize, pokud jde o naplnění jejího účelu.

43. Soud však nesdílí názor žalovaného, že aktuální (nyní bezprostředně aplikovaná) právní úprava zakotvená v § 3a zákona o azylu není v rozporu s uniijním právem. Z tohoto důvodu je proto třeba přistoupit k přímé aplikaci procedurální směrnice.
44. Soud nejprve k přímému účinku směrnice v obecné rovině připomíná, že judikatura SDEU dovodila, že směrnice, které jsou primárně adresovány členským státům, mohou mít v určitých případech přímý účinek a jednotlivec se jejich úpravy může dovolat. Podmínkou je uplynutí transpoziční lhůty stanovené konkrétní směrnicí, v níž soud nedostojí své povinnosti řádně a úplně směrnicí transponovat do svého vnitrostátního práva (srov. rozsudky SDEU ze dne 4. 12. 1974, věc 41/74, *Van Duyn*, a ze dne 5. 4. 1979, věc 148/78, *Ratti*). Další podmínkou přímého účinku směrnice je její jasnost a bezpodmínečnost. Poslední podmínkou přímého účinku směrnice je, že tím nesmí dojít k uložení povinnosti jednotlivci. Tento požadavek vychází z povahy směrnic, které jsou určeny primárně členským státům (srov. rozsudek SDEU ze dne 26. 2. 1986, věc 152/84, *Marshall*).
45. Transpoziční lhůta dle čl. 51 procedurální směrnice uplynula dne 20. 7. 2015, resp. dne 20. 7. 2018 v případě vybraných ustanovení týkajících se lhůt (čl. 31 odst. 3, 4 a 5). První podmínka je tedy splněna.

46. Ke zkoumání podmínky jasnosti a bezpodmínečnosti směrnice SDEU v rozsudku ze dne 8. 3. 2022, věc C-205/20, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld*, bod [18], uvedl, že: „stanovení unijního práva je bezpodmínečné, jestliže ukládá povinnost, která není vázána na žádnou podmínku, a při jejím splnění ani v jejích účincích není podmíněna žádným aktem ze strany orgánů Unie nebo členských států, a dále že je dostatečně přesné, aby se jej mohl právní subjekt dovolávat a aby jej mohl uplatnit soud, jestliže ukládá povinnost jednoznačným způsobem.“ Podle odborné literatury (srov. Bobek, M., Bříza, P., Hubková, P.: *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s 204 a 72): „je nutno zkoumání jasnosti a bezpodmínečnosti konkrétního ustanovení chápat spíše jako otázku, zda je konkrétní norma v daném skutkovém kontextu způsobilá k aplikaci soudem či správním orgánem. Bude tomu tak v případech, kdy je identifikovatelný alespoň její minimální obsah, který je možno uplatnit na předložený případ, aniž je třeba jeho další specifikace či provedení ze strany jiných orgánů. Daný minimální obsah může být navíc formulován na výrazném stupni abstrakce. Nejnověji tak Soudní dvůr kupříkladu neváhal dovodit, že ustanovení druhé věty čl. 19 odst. 1 SEU, které stanoví, že „členské státy stanoví prostředky nezbytné pro zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie“, je rovněž přímo účinné.“ I když směrnice ponechává členským státům určitý prostor pro uvážení při jejím provádění, její ustanovení lze považovat za přesné a bezpodmínečné, pokud členským státům jednoznačně ukládá přesnou povinnost dosáhnout výsledku, který není vázán na žádnou podmínku, co se týče použití pravidla v něm obsaženého (viz rozsudek SDEU ze dne 14. 1. 2021, *RTS infra a Annemingsbedrijf Norré-Behaegel*, C-387/19, bod 47).
47. Smyslem procedurální směrnice je zavedení minimální normy pro řízení o přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany. Podstatou a účelem čl. 6 procedurální směrnice je zavázat členské státy k tomu, aby umožnily žadatelům o mezinárodní ochranu efektivně činit žádosti o mezinárodní ochranu. Z čl. 6 procedurální směrnice je nutno dovodit, že cizinci mohou učinit žádost neformálně, ústně či písemně, a nelze ji podmiňovat žádnými formálními náležitostmi. Členské státy mají pak ve smyslu čl. 5 procedurální směrnice pravomoc zavádět nebo udržovat pouze příznivější opatření. Procedurální směrnice tedy členským státům neumožňuje, aby pro učinění žádosti stanovily další podmínky, které by pro cizince žádající o mezinárodní ochranu byly méně výhodné, resp. které by znamenaly omezení minimálního standardu, jež procedurální směrnice nastavila. V čl. 6 tak procedurální směrnice ponechává členským státům jen možnost zvolit orgán, který bude určen k registraci žádosti. Z povinnosti členských států přijímat žádosti o mezinárodní ochranu a ty během krátkých lhůt registrovat, plyne právo žadatelů po státu tento postup vyžadovat. Povinnost členských států přijímat žádosti všude tam, kde je pravděpodobné, že cizinci mohou žádosti činit, je jasná a bezpodmínečná. I druhá podmínka pro přiznání přímého účinku směrnici je naplněna.
48. Čl. 6 odst. 1 procedurální směrnice neukládá povinnost jednotlivci, nýbrž mu stanovuje určitá práva. I třetí podmínka je proto splněna.
49. Vzhledem k tomu, že soud shledal splněnými všechny podmínky pro přiznání přímého účinku čl. 6 odst. 1 procedurální směrnice, je ve věci žalobkyně možné aplikovat tento článek, neboť stanoví-li § 3a zákona o azylu situace a okolnosti, za kterých lze u orgánu příslušného k registraci (žalovaného) učinit žádost (terminologií zákona o azylu „podat žádost“), činí tak v rozporu s procedurální směrnicí. Ta, jak bylo uvedeno výše, nedala

členským státům prostor pro přijetí pro cizince méně výhodné právní úpravy, než která je směrnicí vymezena jako základní rámec. Se žalovaným lze souhlasit pouze potud, že procedurální směrnice umožňuje stanovit podmínky pro „podávání žádosti“, nikoli však pro „učinění žádosti“. Shora popsaná terminologická nepřesnost, jež se v ustanovení § 3 odst. 6 zákona o azylu projevila neadekvátním užitím slov „podat žádost“ namísto „učinit žádost“, může sice evokovat, že procedurální směrnice umožňuje členským státům určovat místo učinění žádosti a nutnost osobní přítomnosti cizince, nemůže však vést k výkladu v rozporu s čl. 6 odst. 3 procedurální směrnice. Podle čl. 6 odst. 3 procedurální směrnice mohou členské státy stanovit, že „podání“ žádosti, nikoliv „učinění“ žádosti, musí být osobně a na určitém místě. Shodného názoru je SDEU, který v rozsudku ze dne 17. 12. 2020, věc C-808/18, *Evropská komise proti Maďarsku*, vyslovil, že: *„je v tomto ohledu pravda – jak poznamenalo Maďarsko – že čl. 6 odst. 3 uvedené směrnice členským státům umožňuje, aby stanovily, že se žádosti o mezinárodní ochranu podávají na určitém místě, je třeba uvést, že v souvislosti s činěním žádosti o mezinárodní ochranu žádné ustanovení téže směrnice obdobné pravidlo neobsahuje. (...) kromě toho se má za to, že taková žádost byla učiněna v okamžiku, kdy dotyčná osoba projevila před orgán uvedenými v čl. 6 odst. 1 směrnice 2013/32 vůli požívat mezinárodní ochrany; projev této vůle přitom nemůže podléhat žádným správním formalitám“*. Způsob podání žádosti (osobně, na určitém místě) je tedy nutno odlišit od učinění žádosti cizincem, který prvotně projevuje vůli požívat mezinárodní ochrany a členské státy mají povinnost mu tento projev vůle umožnit. Teprve následně je cizinec povinen stvrdit svou vůli prostřednictvím formálně perfektní žádosti podané osobně a na místě, které členský stát k podání žádosti určí. Nelze proto přisvědčit žalovanému, že žalobkyni bylo umožněno podat žádost co nejdříve, tj. ihned po propuštění z hospitalizace, neboť žalobkyně mohla při reflexi čl. 6 odst. 1 procedurální směrnice žádost učinit již během své hospitalizace.

50. Rovněž tak nelze vejít na argumentaci žalovaného, že žádost o mezinárodní ochranu nesmí být formalizovaná, a proto je třeba stanovit způsob jejího podání a mimo jiné osobu žadatele ztotožnit. Předně je třeba mít na paměti, že cizinec, jenž hodlá požádat o mezinárodní ochranu, se ocitá v cizím prostředí, ve kterém se dobře neorientuje, a to nejen v důsledku neznalosti tamního jazyka, přičemž nelze předpokládat, že bude mít finanční (materiální) prostředky nutné k zajištění lidsky důstojného pobytu na území. Čl. 6 odst. 1 procedurální směrnice proto zakotvil standard neformálního a jednoduchého učinění žádosti, aby bylo pro cizince vůbec reálně možné účinně projevit vůli stát se žadatelem o mezinárodní ochranu. Zakonodárce, který uvádí mezinárodní ochranu cizinců takříkajíc v život, neboť systém této ochrany musí být funkční a procesně i věcně aplikovatelný, musí respektovat minimální standard, z něhož procedurální směrnice vychází. Nemůže tedy zavádět pravidla, kterými omezí či zpřísní podmínky pro přístup cizinců k mezinárodní ochraně ve smyslu práva cizince o tuto ochranu požádat. Prostředkem pro sdělení bližších údajů k žádosti včetně upřesnění osobních dat a ztotožnění osoby žadatele je přitom právě až následná (třetí) fáze procesu žádosti o mezinárodní ochranu, tj. formální podání žádosti (poskytnutí osobních údajů ve smyslu § 10 zákona o azylu). Skutečnost, že žalobkyně uvedla v žádosti ze dne 26. 7. 2023 jiné jméno a příjmení, než které je uvedeno v propouštěcí zprávě z Y, nemění nic na tom, že žalobkyně žádost o mezinárodní ochranu učinila a žalovaný byl povinen s ní jako se žadatelkou o udělení mezinárodní ochrany jednat.

51. Jakkoli nelze vyloučit, že v konkrétních případech mohlo docházet ke zneužívání právní úpravy účinné do 30. 6. 2023, nemůže tato skutečnost odůvodnit přijetí úpravy v rozporu

s čl. 6 procedurální směrnice. Nutno připomenout, že mezinárodní ochrana cílí na cizince, kteří utíkají ze zemí svého původu, kde jim hrozí závažné nebezpečí. Tento zásadní aspekt se tak musí promítnout do azylového práva způsobem, který zajistí, že se této kategorii zranitelných osob dostane účelné ochrany. Dojde-li pak na straně konkrétního cizince ke zneužití práva, může být poskytnutí dobrodiní spojeného s postavením žadatele o mezinárodní ochranu cizinci odepřeno. Příjímací směrnice ve svém čl. 17 odst. 3 a 4 umožňuje členským státům požadovat po žadatelích o mezinárodní ochranu plnou či částečnou úhradu poskytnuté zdravotní péče, mají-li žadatelé dostatečné prostředky, například pokud po přiměřenou dobu pracovali, nebo ukáže-li se i zpětně, že takové prostředky měli. Lze si představit i situaci, kdy například cizinec legálně pobývajícím na území učiní žádost o mezinárodní ochranu zjevně toliko za účelem získání přístupu ke státem hrazené zdravotní péči či jiné formě materiálního zabezpečení cizince. V takovém konkrétním případě může správní orgán vyhodnotit, že k žádosti nelze přihlížet, neboť ta je cizincem učiněna nikoli z důvodu ochrany před nebezpečím, které by cizinci hrozilo v jeho domovské zemi, ale toliko za účelem „řešení“ ekonomických problémů, s nimiž se cizinec potýká. Soud nicméně podotýká, že zákaz zneužití práva je institutem, k němuž je nutno přistupovat a aplikovat jej nanejvýš restriktivně a *ultima ratio* tak, aby byl pečlivě poměřen s jinými obdobně důležitými principy, zejména principem právní jistoty (srov. například rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 12. 2018 č.j. 4 As 113/2018-39). Nastíněný příklad tak bude spíše výjimkou z pravidla, že k cizinci, který projeví vůli požádat o mezinárodní ochranu (učiní žádost), musí správní orgán přistupovat jako k žadateli od samého počátku.

52. V poměrech nyní projednávané věci soud neshledal, že na straně žalobkyně došlo k takovému jednání, které by naplnilo znaky zneužití práva. Žalobkyně je cizinkou, která má dle svého tvrzení X, neví, kde v zemi svého původu bydlela, nemá kontakty s rodinou či známé a byla cizineckou policií informována o tom, že jí bylo uloženo správní vyhoštění na 18 měsíců a povinnost vycestovat. Žalovaný tato tvrzení nepopřel, ostatně se žalobkyní zahájil řízení o udělení mezinárodní ochrany na základě žádosti, kterou žalobkyně následně podala v příjímacím středisku. Argumentace žalovaného, že žalobkyni nic nebránilo v tom, aby podala žádost v době předcházející její poslední hospitalizaci, nemůže založit byt jen pochybnost, že žalobkyně „zneužila“ svou hospitalizaci k podání (učinění) žádosti o mezinárodní ochranu. Soudu není zřejmé, kam přesně žalovaný míří, poukazuje-li bez dalšího relevantního vysvětlení na uvedenou skutečnost. Pokud by totiž žalobkyně učinila svou žádost před hospitalizací, byla by zcela jistě v době hospitalizace již v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, a tudíž by měla nárok na přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Svou žádost přitom žalobkyně neodvozuje jen od zdravotních potíží, jak žalovaný uvádí, nýbrž i od skutečnosti, že jí v důsledku diagnostikované X nejsou známy rodinné, sociální a materiální vazby na zemi původu. To, že žalobkyně věděla o svých zdravotních problémech už od září 2022, neznamená, že musela o status osoby požívající mezinárodní ochrany požádat dříve. Žalobkyně tak sice učinit mohla, bylo však na její vůli, kdy a jak bude svůj pobyt na území řešit. Řečeno jinými slovy, v chování žalobkyně nelze spatřovat účelovou snahu otálet s učiněním žádosti a tuto podat až v příhodném okamžiku, kdy se to žalobkyni „vyplatí“. Žalobkyně byla evidentně již v době učinění žádosti dne 26. 7. 2023 v situaci, která indikovala meritorní posouzení žádosti. Pouhé obecné konstatování žalovaného, že azylové řízení není prostředkem k řešení sociálně-ekonomických problémů

cizinců dlouhodobě žijících na území ČR, nevypovídá nic konkrétního o situaci žalobkyně, resp. o tom, že by žalobkyně zneužila právo cizince podat žádost o mezinárodní ochranu.

53. K argumentaci žalovaného, že cizincům v průběhu hospitalizace nehrozí nucené vystěhování, soud nad rámec výše uvedeného rozporu ustanovení § 3a zákona o azylu s čl. 6 procedurální směrnice poukazuje na povinnost členského státu zachovávat důvěrnost dle čl. 48 procedurální směrnice. Tento článek má odraz v § 19 odst. 2 zákona o azylu, dle kterého nesmí státní orgány žádným způsobem sdělit jakékoliv informace vztahující se k žadateli o udělení mezinárodní ochrany. Taková povinnost státu se však nevztahuje na cizince, který je hospitalizován a není v postavení žadatele o mezinárodní ochranu.
54. Soud ze všech výše popsanych důvodů uzavírá, že jsou kumulativně splněny všechny podmínky pro ochranu žalobkyně před nezákonným zásahem. Žalobkyně byla přímo zkrácena na svých právech žadatele o mezinárodní ochranu nezákonným postupem žalovaného, který v rozporu s procedurální směrnicí žalobkyni sdělil, že její žádost ze dne 26. 7. 2023 nelze považovat za platnou žádost o udělení mezinárodní ochrany. Toto sdělení žalovaného nemůže být svou formální a materiální podstatou rozhodnutím ve smyslu § 65 a násl. s.ř.s., přičemž bylo zaměřeno přímo proti žalobkyni. Soud současně s odkazem na rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2021 č.j. 6 As 108/2019-39, zejména bod [108] neshledal potřebným korigovat, resp. eliminovat žalobní požadavek na deklaraci nezákonnosti trvajícího zásahu. Ve výroku I tohoto rozsudku, jímž soud vyhověl žalobnímu petitu formulovanému pod bodem I., pouze doplnil datum podání žádosti tak, aby bylo zřejmé a srozumitelné, k jakému úkonu se deklarovaná nezákonnost zásahu žalovaného váže.
55. Soud proto podle § 87 odst. 2 s.ř.s. žalobě vyhověl a rozhodl, jak je uvedeno ve výrocích I. a II. tohoto rozsudku.
56. Třetím výrokem rozsudku soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věta první s. ř. s. *a contrario*, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyni, která měla ve věci z procesního hlediska úspěch, žádné důvodně vynaložené náklady v řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

Praha 30. října 2024

Mgr. Martin Kříž v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.